

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Департамент освіти Сумської обласної державної адміністрації
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
за участю

Національний Еразмус+ офіс в Україні
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Київський університет імені Бориса Грінченка
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Державна установа «Палац дітей і молоді «Золак» м. Мінська», Білорусія
Казахський національний університет ім. аль-Фарабі, Казахстан
Ферганський державний університет, Узбекистан
Harbin University, China
University of Warmia and Mazury in Olsztyn, Poland
European Regional Academy in Armenia, Armenia
All Nations University College, Ghana
Velzys gymnasium, Lithuania
Oekraïense School, Netherlands
Technical University of Moldova, Moldova

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ: ГЛОБАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ ЗМІН

Матеріали VI Міжнародної
науково-практичної конференції
Том 1

23–24 квітня 2020 року

*До 90-тої річниці кафедри педагогіки
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка*

Суми
Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка
2020

Ministry of Education and Science of Ukraine
Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko
Department of Education of Sumy Regional State Administration
Institute of Pedagogics of NAPS of Ukraine
Institute of Pedagogical Education and Adult Education of NAPS of Ukraine

with participation of

National Erasmus+ office in Ukraine

The state institution "South Ukrainian national pedagogical university named after K. D. Ushynsky"

Zhytomyr State University named after Ivan Franko

Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko

Borys Grinchenko Kyiv University

Sumy Regional Institute for Postgraduate Pedagogical Education

The state institution "Palace of Children and Youth "Zolak" Minsk, Belarus

Kazakh National University named after al-Farabi, Kazakhstan

Ferghana State University, Uzbekistan

Harbin University, China

University of Warmia and Mazury in Olsztyn, Poland

European Regional Academy in Armenia, Armenia

All Nations University College, Ghana

Velzys gymnasium, Lithuania

Oekraïense School, Netherlands

Technical University of Moldova, Moldova

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

**INNOVATIVE DEVELOPMENT
OF HIGHER EDUCATION: GLOBAL, EUROPEAN AND NATIONAL
DIMENSIONS OF CHANGE**

PROCEEDINGS

of VI International scientific-practical conference

Volume 2

23-24 April 2020

To the 90th Anniversary of the Chair of Pedagogics
Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko

Sumy

Publishing house of Sumy SPU named after A. S. Makarenko

2020

УДК 378.091:001.895](477:4)(063)

I 66

*Рекомендовано до друку вченою радою
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
(протокол № 9 від 02.04.2020 р.)*

Редакційна колегія:

А. А. Сбруєва – доктор педагогічних наук, професор (**відповідальний редактор**);

М. А. Бойченко – доктор педагогічних наук, доцент;

Т. М. Дегтяренко – доктор педагогічних наук, професор;

С. Б. Кузікова – доктор психологічних наук, професор;

Г. Ю. Ніколаї – доктор педагогічних наук, професор

О. І. Огієнко – доктор педагогічних наук, професор;

О. Г. Козлова – кандидат педагогічних наук, професор;

С. М. Кондратюк – кандидат педагогічних наук, професор;

Н. М. Павлушенко – кандидат педагогічних наук, доцент;

А. О. Поляничко – кандидат педагогічних наук, доцент;

І. А. Чистякова – кандидат педагогічних наук, доцент

Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (23–24 квітня 2020 року, м. Суми). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 275 с.

ISBN 978-966-698-289-9 (повне зібрання)

ISBN 978-966-698-290-5 (Том 2)

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін», що є складовою виконання проєкту програми Еразмус+ Жан Моне Модуль. У матеріалах конференції розглядаються стратегії інноваційного розвитку вищої освіти в Україні, ЄС та світі; інновації у докторській підготовці молодих науковців: український, європейський та світовий досвід; організаційно-педагогічне забезпечення інноваційного розвитку вищої освіти в Україні, ЄС та у світі; стратегії та інноваційні технології підготовки викладачів вищої школи.

Proceedings contain materials of the International scientific-practical conference “Innovative development of higher education: global, European and national dimensions of change”. The conference is held within the framework of Erasmus+ Jean Monnet Module project. Proceedings of the conference reveal strategies of innovative development of higher education in Ukraine, EU and the world; innovations in doctoral training in educational/pedagogical sciences: Ukrainian, European and world experience; organizational and pedagogical support of innovative development of higher pedagogical education in Ukraine, EU and in the world; strategies and innovative technologies of the training of high school teachers.

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

УДК 378.091:001.895](477:4)(063)

проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою дослідницько-пошукову діяльність;

виявляти знання й уміння пошуку, оброблення та аналізу інформації в науковій і методичній літературі, використовуючи різні ресурси: часописи, монографії, бази даних, он-лайн ресурси, архівні матеріали.

Таким чином, високий рівень методологічної культури передбачає розвинене концептуальне та категорійне мислення, спрямоване на постійне самопізнання, саморозвиток, самореалізацію, що постає підґрунтям для набуття наукової компетентності молодого дослідника.

ЛІТЕРАТУРА

Дубасенюк, О. А. (2019). *Методологія та методи науково-педагогічного дослідження*. Житомир: Полісся.

Енциклопедія освіти (2008). В. Г. Кремень (ред.). К.: Юрінком Інтер.

Лаврентьєва, О. О. (2014). *Розвиток методологічної культури майбутнього вчителя природничих дисциплін у процесі професійної підготовки: теоретико-методичний аспект*. К.: КНТ.

Сурмін, В. П. (2006). *Майстерня вченого*. К.: Навч.-метод. центр «Консорціум з удосконалення менеджмент-освіти в Україні».

Чернілевський Д. Б. *Методологія і технологія наукової діяльності* : навч. посіб. Київ-Вінниця, Вид-во університету «Україна», 2007. С. 60.

О. А. Заболотна

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ЄВРОПЕЙСЬКІ ІНДИКАТОРИ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДЛЯ РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ОСВІТЯН В УКРАЇНІ: ПРОЕКТ УКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ДОСЛІДНИКІВ ОСВІТИ

Створення Української асоціації дослідників освіти (UERA) почалося з ідеї чотирьох науковців-волонтерів інтегрувати українську наукову спільноту дослідників освіти та набути членство в Європейській асоціації дослідників освіти, яка заснована в 1994 році й сьогодні налічує понад 30 національних і регіональних Асоціацій. 18 березня 2017 року на засіданні Ради Європейської асоціації дослідників освіти, що проходило в Університеті Гумбольдта (Берлін, Німеччина), керівники національних асоціацій 30 країн одноголосно прийняли рішення про надання Українській асоціації дослідників освіти статусу повного члена EERA, оскільки структуру УАДО, напрями діяльності, проведені заходи, статут, сайт, членство, перспективи розвитку відповідали європейським вимогам.

УАДО вибудовує свою діяльність, базуючись на таких принципах:

- демократичне управління;
- дослідницька етика;
- рецензування (peer-reviewing);
- педагогіка, базована на доказах (evidence-based pedagogy);
- кооперація;
- розширення дослідницького потенціалу;
- міждисциплінарність (УАДО, n.d).

Саме ці принципи пропагує асоціація у своїй діяльності, основним фокусом якої є проведення освітніх досліджень і навчання молодих науковців. З часу створення Українською асоціацією було реалізовано низку проєктів, серед яких найвагомішими були: Всеукраїнське моніторингове дослідження навчання і викладання серед вчителів і директорів шкіл (за методологією TALIS) (PORTICUS і фонд «Крок за кроком»)(2017–2018), яким було охоплено 3600 учителів і 200 директорів шкіл, «Підтримка реформи вищої освіти в Україні» (посольство США в Україні), (2016–2017), «Сприяння міжкультурному діалогу про вивчення української мови національними меншинами у Чернівецькій області» (02.05.2018 – 31.11.2018) (ЄК і фонд «Відродження»), «На освітніх перехрестях: наукобазований діалог з національними меншинами в Чернівецькій і Закарпатській областях» (5.05.2019 – 15.09.2019) (Міністерство закордонних справ Фінляндії).

У 2020 році добігає кінця трирічний проєкт «Європейські індикатори якості освітніх досліджень для підтримки українських освітян» (проєкт підтримки асоціацій Жана Моне, що фінансується Європейською комісією). Як демонструє назва проєкту, він спрямований на імплементацію європейських стандартів освітніх досліджень в українське дослідницьке середовище для розширення можливостей українських освітян. Усі заходи проєкту спрямовані на розвиток та розбудову Асоціації, зокрема організацію та проведення конференцій, сезонних шкіл, створення фахового журналу, продовження емпіричних дослідницьких проєктів, зокрема TALIS.

Так, у межах проєкту було проведено три зимові школи Української асоціації дослідників освіти «Європейські індикатори якості освітніх досліджень». Перша з них пройшла в Дрогобичі-Трускавці (організовано спільно з Дрогобицьким державним педагогічним університетом імені Івана Франка) (січень 2018 р.), друга – в Умані (організовано спільно з Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини) (лютий 2019 р.), третя – в Луцьку (організовано спільно з Луцьким технічним університетом) (січень–лютий 2020 р.). Учасниками шкіл були понад 100 молодих науковців, які пройшли конкурсний відбір. Вони представляли заклади вищої освіти всіх областей України. Робота шкіл проходила в атмосфері тісної співпраці всіх учасників.

Тренери ділилися цікавим досвідом, знайомили з інноваціями у сфері освітніх досліджень. Зокрема, загальний огляд Європейських індикаторів якості освітніх досліджень зробила проф. Оксана Заболотна (Умань). Проф. Сергій Курбатов (Київ) познайомив із найбільш авторитетними системами міжнародних університетських рейтингів (ARWU, QS, THE World University Rankings), а на практичному занятті учасники робили SWOT-аналіз цих систем. Професор Олена Ковальчук (Луцьк) ознайомила з найважливішими передумовами написання успішних грантових пропозицій, а в останній день школи її учасники представили власні

проекти, які стали результатом їх спільної роботи в групах. Доцент Володимир Сацик (Київ) охарактеризував сучасні стандарти академічного письма для молодих дослідників. Доцент Наталя Горук (Львів) розкрила особливості використання нарративного підходу в якісних педагогічних дослідженнях. Доцент Тетяна Лісова (Ніжин) познайомила з теоретичними підходами та методами оцінювання в міжнародних порівняльних дослідженнях (TIMSS, PIRLS, ICCS, TEDS-M, ICILS, SITES, PISA, TALIS, PIAAC). Професор Світлана Щудло (Дрогобич) та доцент Тетяна Медіна (Чернівці) познайомили з емпіричними методами в освітніх дослідженнях (на прикладі наукових досліджень, використаних у проєктах УАДО і проведених серед представників румунської та угорської національних меншин). Професор Олександр Длугопольський (Тернопіль) окреслив європейські стандарти акредитації освітніх програм. Доцент Людмила Загоруйко (Умань) познайомила з міжнародними наукометричними базами даних як платформами для представлення наукових здобутків. Доцент Юрій Ковальчук (Київ) охарактеризував програму Mendeley, яка є складовою міжнародної мережі науковців, і на прикладах показав, яким чином можна керувати бібліографічною інформацією дослідника.

Знання й навички, здобуті учасниками, лягли в основу подальшого поширення в університетах України, адже всі учасники провели принаймні один захід за результатами проєкту.

Платформою для обговорення результатів освітніх досліджень стала й щорічна міжнародна наукова конференція «Імплементация європейських стандартів в українські освітні дослідження», яку було двічі проведено спільно з Національною академією педагогічних наук України (червень 2018 р. і червень 2019 р.).

Оголошено набір статей у започаткований Українською асоціацією дослідників освіти журнал «Educational Insights: Theory and Practice», який представлятиме дослідження освіти з різних точок зору та різних дисциплін.

Українська асоціація дослідників освіти докладає значних зусиль для ознайомлення науковців з етичними стандартами проведення освітніх досліджень з глибоким переконанням, що етичність суспільства починається з доброчесності в освіті й освітніх дослідженнях.

ЛІТЕРАТУРА

УАДО (n.d). Наша історія. Режим доступу: <http://www.uera.org.ua/uk/about-us/history>

О. І. Локшина

Інститут педагогіки НАПН України

КОМПАРАТИВНА СКЛАДОВА ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ВИМОГА СУЧАСНОСТІ

Констатовано, що глобалізаційні трансформації сьогодення кардинально впливають на всі сфери життєдіяльності людства, включно з освітою. Під впливом глобалізації гармонізаційні рухи в освіті формують